

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2021

Bernice Goffin,
Jelle Abma,
Vincent de Boer &
Symen Deuzeman

Sovon-rapport 2021/59

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2021

Bernice Goffin, Jelle Abma, Vincent de Boer & Symen Deuzeman

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2021

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Wijze van citeren: Goffin B., Abma J., de Boer V. & Deuzeman S. 2021 Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2021. Sovon-rapport 2021/59 / Rijkswaterstaat-nummer BM 21.20. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen, Rijkswaterstaat Lelystad.

Foto's omslag: Vincent de Boer (Geulle), Jelle Abma (Blauwborst) & Symen Deuzeman (Zwartkopmeeuwennest)

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Aanpak	3
3. Resultaten	7
3.1. BMP-tellingen	7
Maas	10
Randmeren	12
3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren	24
3.2.1. Grote Karekiet	24
3.2.2. Overige zeldzame soorten	25
4. Evaluatie	29
Referenties	30

1. Inleiding

In het voorjaar van 2021 heeft Sovon in opdracht van Rijkswaterstaat broedvogeltellingen uitgevoerd in de Zoete Rijkswateren. Het gaat om 12 BMP-telgebieden langs de Randmeren en de Maas, en daarnaast om tellingen van Grote Karekieten en an-

dere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. In dit verslag wordt de uitvoering van deze tellingen beschreven en worden de resultaten gepresenteerd en toegelicht.

2. Aanpak

In tabel 2.1 wordt een overzicht weergegeven van de gebieden die in 2021 zijn onderzocht en de tellers. De onderzochte gebieden zijn dezelfde als die in 2019. De enige aanpassingen zijn twee naamswijzigingen: plotnummer 1589 heet nu Stevensweert-De Brandt (voormalig 'De Brandt') en plotnummer 2264 heet nu Zwarte Meer Kadoelersluis (voormalig 'Polder Binnen De Kade'). Voor aanvang van het veldwerk zijn de noodzakelijke vergunningen voor betreding van de gebieden aangevraagd bij de terreinbeheerders en verkregen. Goedkeuring van de broedvogeltellingen in verband met de Wet Natuurbescherming (voor de Randmeren) is ook verleend door het bevoegde gezag.

Het veldwerk in de BMP-telgebieden is uitgevoerd volgens de BMP-B methode (zes integrale telrondes verdeeld over de periode eind maart-juli, inclusief nachtbezoek) (Vergeer *et al.* 2016). In aanvulling op de BMP-B-soorten zijn in ieder geval de volgende algemene, maar typische Zoete Rijkswateren-soorten, gekarteerd: Wilde Eend, Meerkoet, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors. In sommige telgebieden zijn deze alleen in een vast begrensd deel ervan ge-

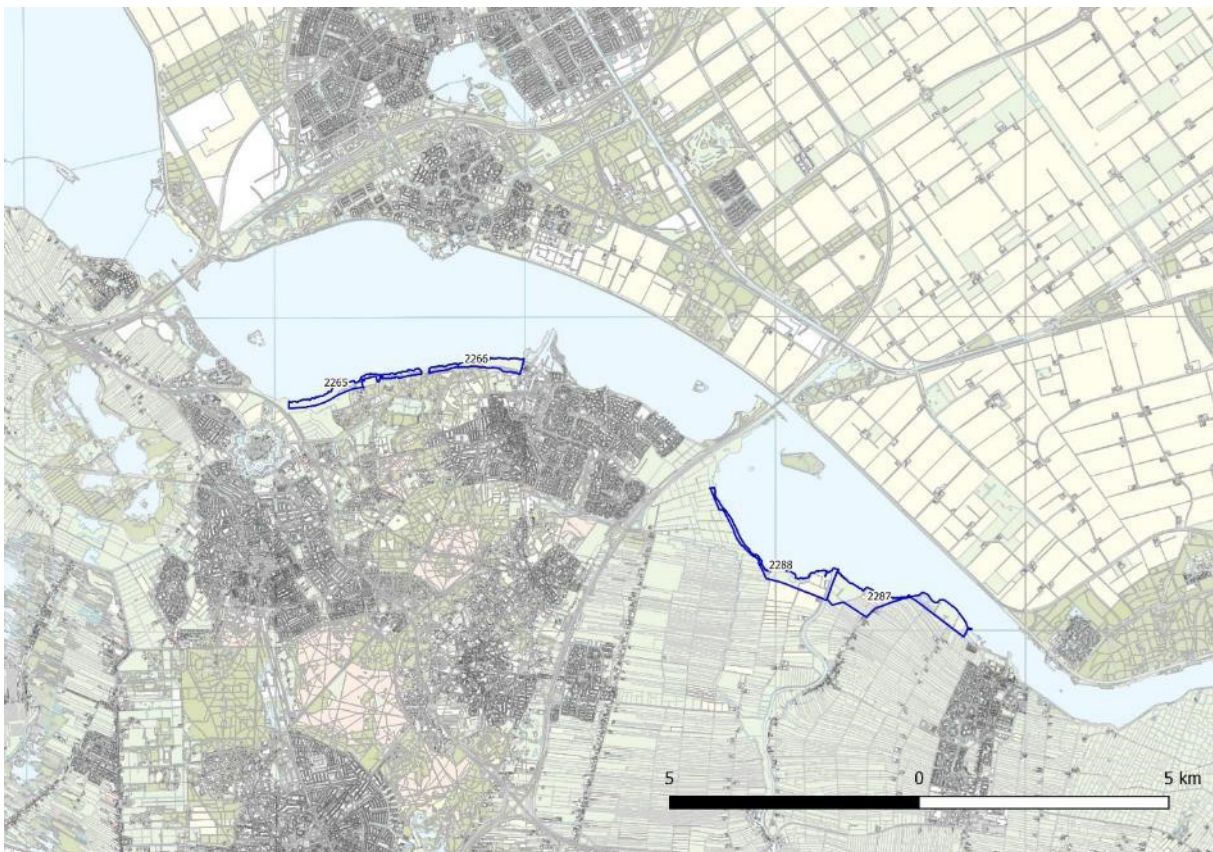
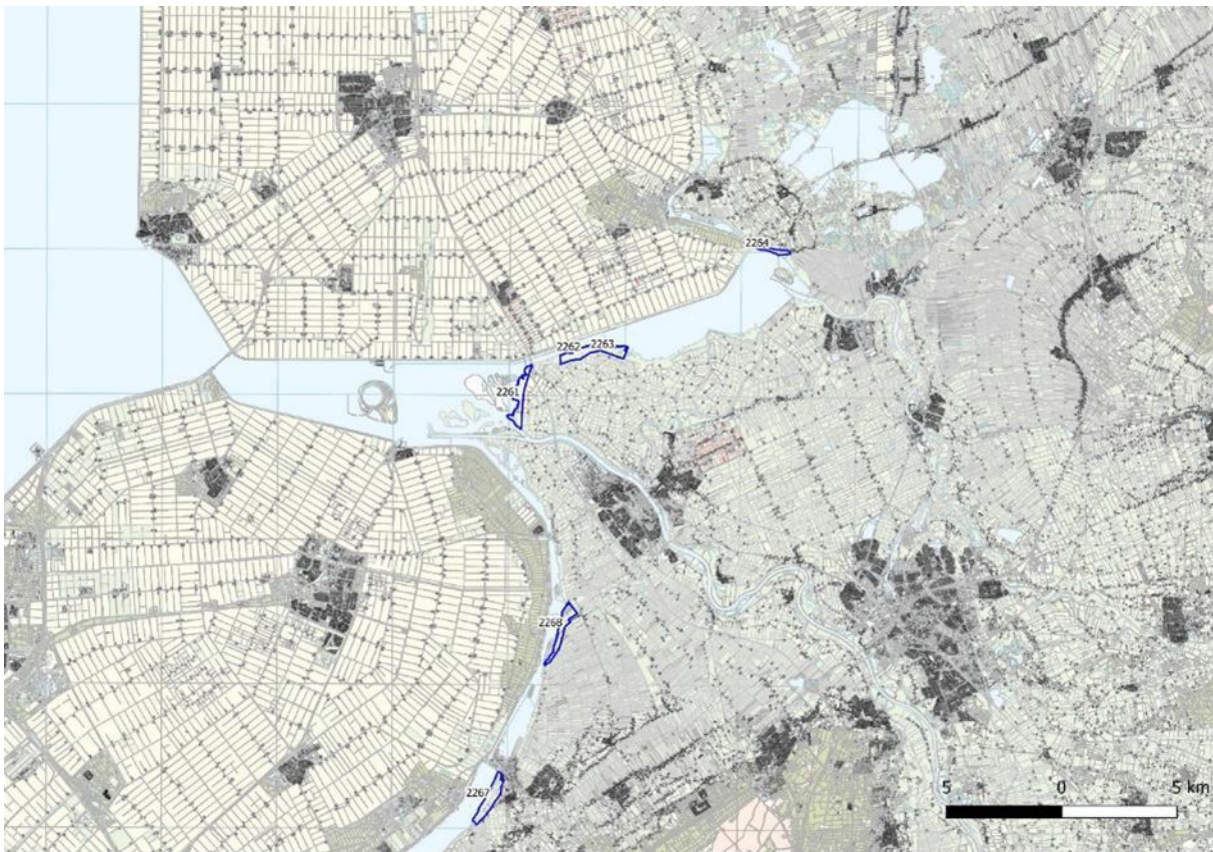
teld of langs transecten. De bepaling van territoria is sterk gestandaardiseerd door de geautomatiseerde bepaling ervan met de online autoclustering van Sovon, op basis van de ingevoerde waarnemingen per bezoekronde.

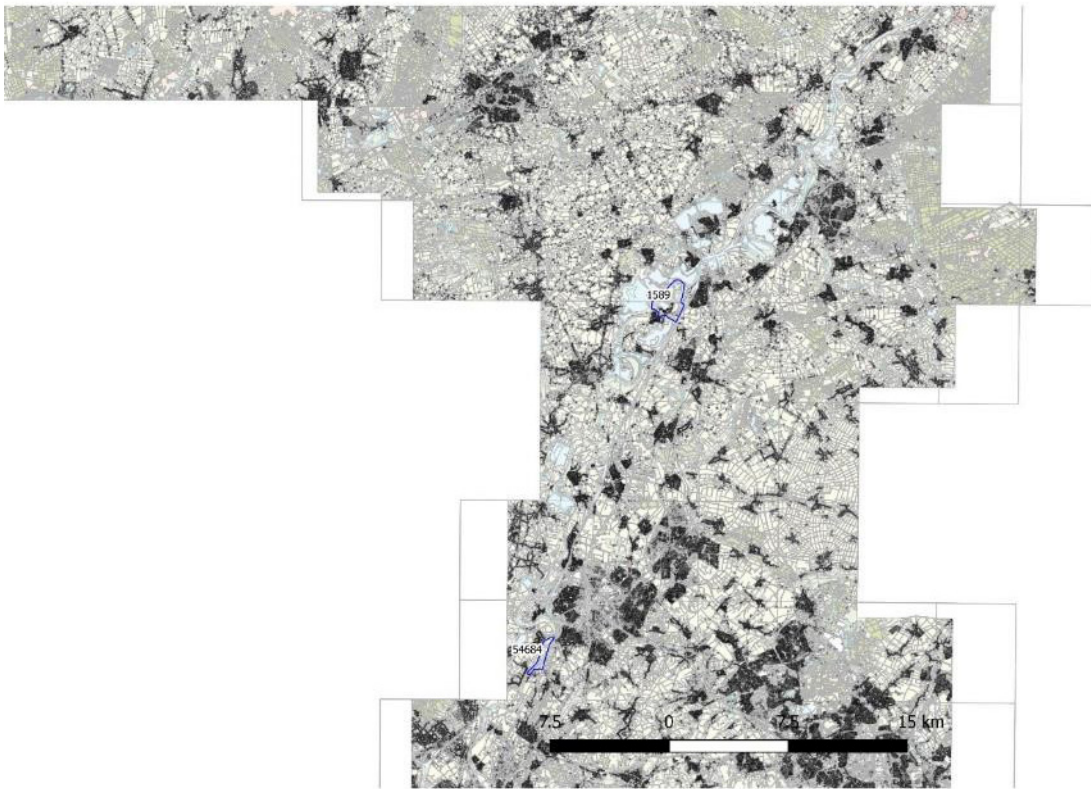
De Grote Karekieten zijn vlakdekkend onderzocht in de vier noordelijke Randmeren (Drontermeer, Vossemeer, Ketelmeer en Zwarte Meer) door speciaal gericht op deze soort drie integrale gebiedsbezoeken te brengen in mei/juni, deels per kano en deels per voet/fiets. Tijdens deze bezoeken zijn ook alle andere waarnemingen van zeldzame soorten (zogenaamde LSB-soorten) verzameld. Volgens de soortspecifieke criteria uit van Dijk & Boele (2011) zijn uit de waarnemingen van de bezoeken de territoria afgeleid. Deze zijn gedigitaliseerd in GIS.

Na bepaling van de territoria zijn de totalen gecontroleerd door de waarnemer zelf en vervolgens nog een keer door de coördinator. Hierbij is onder meer naar de resultaten van voorgaande jaren gekeken, zodat opvallende aantalsveranderingen extra gecontroleerd worden.

Tabel 2.1. Overzicht van de in 2021 onderzochte telgebieden, tellers en aantal bezoekrondes.
Hoofdwatersysteem

Hoofdwatersysteem	Naam proefvlak	telgebiednr.	teller	n rondes
Maas	Stevensweert-De Brandt	1589	V. de Boer	6
Maas	Geulle aan de Maas	54684	V. de Boer	6
Randmeren	Ketelmeer-oost	2261	S. Deuzeman	6
Randmeren	Ramsgeul	2262	S. Deuzeman	6
Randmeren	Zwarte Meer	2263	S. Deuzeman	6
Randmeren	Zwarte Meer Kadoelersluis	2264	S. Deuzeman	6
Randmeren	Gooimeerkust-west	2265	J. Abma	6
Randmeren	Gooimeerkust-oost	2266	J. Abma	6
Randmeren	Korte Waarden	2267	J. Abma	6
Randmeren	Kampnieuwstad	2268	J. Abma	6
Randmeren	Eempolder-oost	2287	J. Abma	6
Randmeren	Eempolder/Maatpolder-Buitendijks	2288	J. Abma	6
Grote Karekiet en andere zeldzame soorten				
Randmeren	Zwarte Meer / Ketelmeer		S. Deuzeman	3
Randmeren	Dronter- en Vossemeer		R. Foppen	3

Figuur 2.1 - 2.3. Ligging van de in 2021 onderzochte BMP-telgebieden.

3. Resultaten

3.1. BMP-tellingen

De resultaten van de BMP-tellingen per telgebied (aantal territoria per soort) zijn opgenomen in tabel 3.1. Daaronder wordt per hoofdwatersysteem (Maas

en Randmeren) per telgebied ingegaan op opvallende gebiedsveranderingen en opvallende aantallen van broedvogelsoorten.

Tabel 3.1. Overzicht broedvogels BMP-telgebieden 2021. *soort alleen langs transect geteld

In alle plots geteld	Soortnaam	Maas		Randmeren											
		54684	1589	2288	2287	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262	2264	2263
		Geulle aan de Maas	Stevensweert-De Brandt	Eempolder/ Maatpolder-Bu	Eempolder-oost	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, sub	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west, sub	Kampnieuwstad	Ketelmeer-oost	Korte Waarden	Ramsgeul-transect	Zwrte M. Kadoel.sluis	Zwarte Meer-transect
x	Grote Canadese Gans	1	2	1						2					
x	Brandgans										2				
x	Grauwe Gans	5	33	27	14	4		3		12	19	44	18	1	16
	Soepgans		2												
x	Knobbelzwaan	1	4	1						4	3	10	3		1
x	Nijlgans	1	4	1	1								2		
x	Bergeend		2	3	3			1		1	2	4		1	2
x	Zomertaling										3		5	1	3
x	Slobeend				4										1
x	Krakeend		6	9	6	1		1			6	3	20	1	14
x	Wilde Eend	26	13	8	22		1		3	7	4*	7	5*	5	12*
	Soepeend	2	2	1	2										
x	Wintertaling												1		1
x	Krooneend									1	1	5			
x	Tafeleend			1						1	7	2	4	2	5
x	Kuifeend		3	5						4	6	4	5	1	4
x	Kwartel			2											
x	Fazant	3	4	1	5					2	2			1	2
x	Dodaars										2		1	1	1
x	Fuut	2	9	40	18	11		13		9	32	15	15	5	10
x	Roerdomp									1	1			1	1
x	Woudaap														1
x	Purperreiger														1
x	Havik										1		1		
x	Bruine Kiekendief			2						1	3	1	1		1
x	Zeearend												1		
x	Buizerd		2		2			1			1		2		
x	Waterral				1						4	2	8		6
x	Porseleinhoen												1		2
x	Waterhoen				5		1			3	3*	*	*		2*
x	Meerkoet	13	9	21	26		9		8	35	12*	38*	6*	7	19*
x	Scholekster		1	6	5							3			
x	Kluut				2										
x	Kievit	1		13	16	1				2		12		1	
x	Bontbekplevier			5											
x	Kleine Plevier	1		3	2										
x	Grutto			1	7										

In alle plots geteld	Soortnaam	Maas		Randmeren											
		54684	1589	2288	2287	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262	2264	2263
		Geulle aan de Maas	Stevensweert- De Brandt	Eempolder/ Maatpolder-Bu	Eempolder- oost	Gooimeerkust- oost	Gooimeerkust- oost, sub	Gooimeerkust- west	Gooimeerkust- west, sub	Kampernieuw- stad	Ketelmeer- oost	Korte Waar- den	Ramsgeul- transect	Zwrte M. Kadoel.sluis	Zwarte Meer- transect
x	Tureluur			3	10							1			
	Holenduif			1							1				
	Houtduif		20								2			1	1
x	Turkse Tortel				1										
x	Koekoek	1	2	1	1	2		2			3	2	3	1	2
x	IJsvogel		1	1									1		
x	Kleine Bonte Specht					1									
	Grote Bonte Specht		4			2		3			2				
x	Groene Specht		2												
x	Torenvalk		1	1											
	Gaai					1		1							
	Ekster			1	2	2		1				3			
	Zwarte Kraai		8		2							3	1	1	1
x	Matkop										2				
	Pimpelmees														1
	Koolmees														1
x	Buidelmees												1		1
x	Baardman					3		2		2	27	6	25	3	23
x	Veldleeuwerik	11	1												
x	Oeverzwaluw			19											
	Boerenzwaluw														1
x	Huiszwaluw		3							13					
x	Cetti's Zanger					6		5			2				1
	Staartmees		4								2				
	Fitis	1	5												8
	Tjiftjaf	4	21							2					9
x	Grote Karekiet										1	1	2	5	1
x	Rietzanger			27	14	4		22		45	50	58	60	16	56
x	Kleine Karekiet	18		73	55		44		70	103	39*	70	43*	20	85*
x	Bosrietzanger	62	35	3	5	3		9		12	18	11	16	9	14
x	Spotvogel		3					1		1	1			2	2
x	Sprinkhaanzanger	2	2			1		4		4	7	2	8	2	4
x	Snor				2			1		8	18	8	15	1	17
	Zwartkop		32	1		12		12		1	24	3	8	4	4
	Tuinfluiters	4	7	2	1	11		21		1	17	5	7	5	7
x	Braamsluiper										1				1
x	Grasmus	27	47	3	6	12		4		3	9	5	13	11	5
	Winterkoning			3	2					2		3			8
x	Boomklever					1									
	Boomkruiper		14			5		6			2				
	Spreeuw		8					2			2				
	Merel			1						1					1
	Zanglijster	2	14			6		6			4	1	2		1
x	Grauwe Vliegenvan- ger		1								2				
x	Blauwborst	10		6	4	2		5		17	12	12	15	6	15
x	Nachtegaal		7			4		2			7		1		
x	Paapje									1					

In alle plots geteld	Soortnaam	Maas		Randmeren											
		54684	1589	2288	2287	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262	2264	2263
		Geulle aan de Maas	Stevensweert- De Brandt	Eempolder/ Maatpolder-Bu	Eempolder- oost	Gooimeerkust- oost	Gooimeerkust- oost, sub	Gooimeerkust- west	Gooimeerkust- west, sub	Kampernieuw- stad	Ketelmeer- oost	Korte Waar- den	Ramsgeul- transect	Zwrte M.Kadoel.sluis	Zwarte Meer- transect
x	Roodborsttapuit	10	8			1		3		3	1			3	1
	Huismus				4							3			
	Ringmus				1										
	Heggenmus										3	3	1		1
x	Gele Kwikstaart	17	8	8	4					1	4			3	
	Witte Kwikstaart	1	2	3	1			2			1				
x	Graspieper	2	7		2			3		4				1	
	Vink									1					2
x	Appelvink					1									
x	Groenling		1	1	1					1		1			1
x	Kneu	8	9		2					3	6		8	4	3
x	Putter	3	10	1		2				2	5	3	3	2	1
x	Rietgors	12	2	11	19		12		13	28	24*	13	23*	11	43*

Maas

Stevensweert-De Brandt - 1589

Dit 330,1 ha grote telgebied tussen Stevensweert en Maasbracht is in 2019 voor het eerst opgenomen in het professionele veldwerk voor het broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren. Tot en met 2015 werd dit telgebied door vrijwilligers geteld. Dit telgebied is grotendeels in beheer bij Natuurmonumenten. Het bestaat uit een mix van open water, ruigtes, struweel en wilgenbos. Er is begrazing met Galloways en Koniks verdeeld over twee kuddes.

De toegankelijkheid is prima, maar er zijn meerdere startplekken nodig door de ligging van water (Oude Maas en plassen); het noordelijke deel via de Brandt, het zuidelijke via de jachthaven, het oostelijke langs de Oude Maasweg, maar ook te overluiden vanaf de westelijke oever van de Oude Maas. Bij hogere waterstanden is een deel lastig toegankelijk. In 2021 is er met dezelfde inspanning als in 2019 geteld. De bezoeken in 2019 vielen qua datums iets vroeger, maar dit heeft in 2021 geen impact gehad. Er is een uitgebreide BMP-lijst geteld met veel aanvullende soorten, mede omdat er in het Maasdal ook terreinen van Natuurmonumenten gekarteerd worden. In de praktijk kost dit niet veel meer tijd in dit goed toegankelijke terrein. De Heggenmus is echter niet meer geteld in 2021.

De Aalscholvers die zich in 2019 in het gebied leken te vestigen (toentertijd drie nesten) zijn toch weer

vertrokken. Andere verdwenen soorten ten opzichte van 2019 zijn Bosuil (1 naar 0), Zomertortel (2 naar 0, 2019 incidenteel), Matkop (1 naar 0), Kleine Karekiet (1 naar 0) en Braamsluiper (1 naar 0). Er hebben zich ten opzichte van 2019 ook enkele nieuwe soorten gevestigd: Soepeend (0 naar 2), Kuifeend (0 naar 3), Torenvalk (0 naar 1) en Grauwe Vliegenvanger (0 naar 1).

Opvallende toenames ten opzichte van 2019 zijn te zien bij Houtduif (9 naar 20), Nachtegaal (3 naar 7) en Putter (10 naar 14). Opvallende afnames zijn te zien bij Grote Canadese Gans (10 naar 3) en Grauwe Gans (47 naar 33). Bij de Grauwe Gans was er echter wel veel ruis van niet-broedende paren.

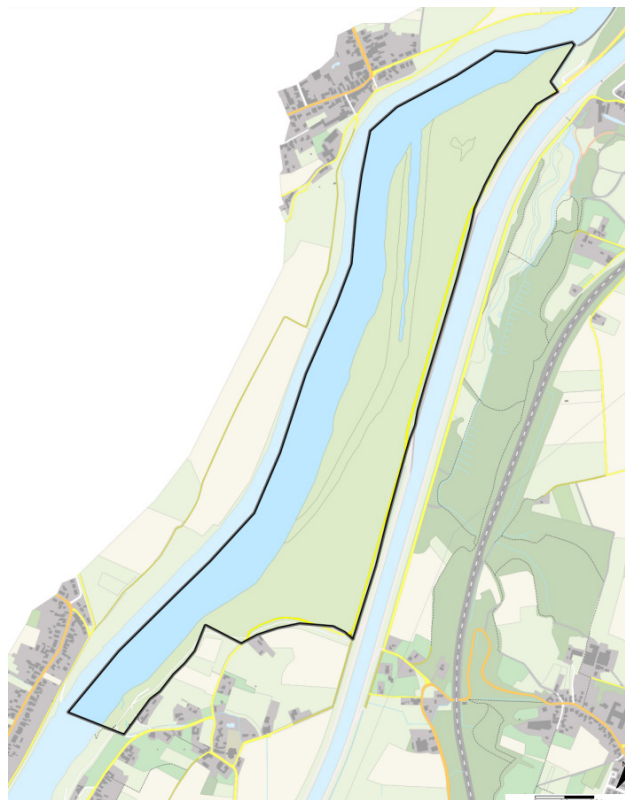
Geulle aan de Maas - 54684

Dit 98,1 ha grote telgebied ligt tussen Geulle en Elsloo in een strook langs de Maas en is in beheer bij Staatsbosbeheer. De toegankelijkheid is goed. Er vindt begrazing plaats met Galloways en Koniks. Het gebied is volop in ontwikkeling (<https://www.maasinbeeld.nl/gebieden/geulle-aan-de-maas/>) vanaf 2014. In 2019 is het voor de eerste keer gekarteerd, gevolgd door 2021. In 2021 is er met dezelfde inspanning geteld als in 2019. In beide jaren is een uitgebreide soortenlijst gekarteerd.

De (snelle) successie met wilgen is opvallend. Dit

Figuur 3.1. Begrenzing van telgebied De Brandt (1589)

Figuur 3.2. Begrenzing van telgebied Geulle aan de Maas (54684)

komt ook tot uiting in de afname van Veldleeuwerik (17 naar 11). Maar zeker ook in de vestiging van Fitis (0 naar 1), Tuinfluiter (0 naar 4), Zanglijster (0 naar 2) en Putter (0 naar 3).

Soorten van (natte) ruigtes nemen duidelijk toe; Bosrietzanger (36 naar 62), Grasmus (15 naar 27), Roodborsttapuit (6 naar 10) en Rietgors (7 naar 12). Kleine Karekiet nam opvallend toe, van 2 naar 18 territoria. Deze zitten zonder uitzondering in wilgen, want riet is (nog) nauwelijks beschikbaar. Riet staat in enkele plukken (zonder Kleine Karekieten) in het kwelmoeras.

Watervogels zijn door het dynamische karakter van de Maas met wisselende waterhoogtes en stroomsnelheden lastig te karteren. Het blijkt nu dat de slijkige grindoevers met wilgjes een geliefde plek voor niet-broedende eenden zijn. Duidelijk is wel dat niet veel van deze vogels ook echt tot broeden zullen komen. Meerkoeten bouwen nesten in de wilgenvegetatie zo lang die in het water staan. Bij droogval mislukken de nesten en proberen ze het weer opnieuw, jongen werden in beide jaren niet gezien. Grote Canadese en Grauwe Ganzen broeden ook beide niet in het gebied zelf.

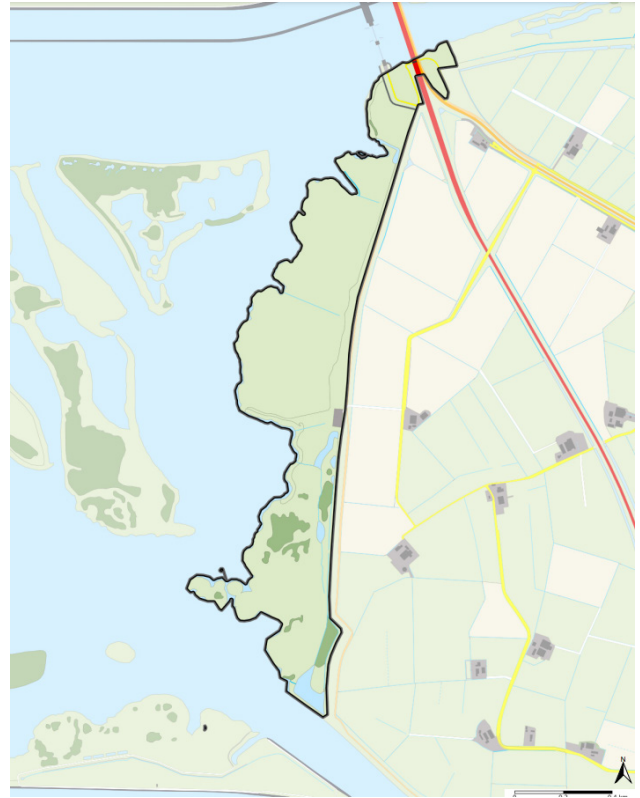

Impressie van Geulle aan de Maas tussen maart en juni. Foto: Vincent de Boer

Randmeren

Ketelmeer-Oost -2261

Dit telgebied gelegen aan de oostoever van het Ketelmeer heeft een oppervlakte van 91 ha. Het gebied bestaat voor het overgrote deel uit overjarig rietland, brandnetelruigte en oud wilgenbos. Het rietland was in zijn geheel niet gemaaid. Dit in tegenstelling tot 2020, toen het rietland op een drietal plekken over een grotere oppervlakte was gemaaid. Hoewel de Fuut sinds 2017 een neergaande trend liet zien, was hier in 2021 geen sprake van. In 2017 waren er nog 23 territoria en in 2020 22. In 2021 waren dit er weer 32, mede door koloniaal broeden op een tweetal plekken in het plot (nabij Ramspol in de diepe slenk en bij de oude 'jagersbosjes'). Ganzen laten een redelijk stabiel beeld zien. Grauwe Gans (n=19) nam iets toe, maar Brandgans (n=2) nam weer iets af. In de waterrietzone van het Kattendiep werd een territorium van de Roerdomp vastgesteld. Op een tweetal andere plekken werden voedselvluchten gezien in juni en juli, maar deze waren te herleiden naar het territorium in het Kattendiep. De Bruine Kiekendief was aanwezig met drie paren. Bij de eenden vielen de Krooneend (n=1), Zomertaling (n=3) en Tafeleend (n=7) op. Ook in 2020 werd een paartje Krooneenden vastgesteld, daarvoor alleen in 2015. Zomertaling en Tafeleend beleefden beide een goed jaar. Er werden beduidend minder Waterrallen (n=4) vastgesteld en geen Porseleinhoen. Mogelijk is dit te herleiden aan het uitblijven van rietmaaien, waardoor er geen eenjarige rietland met de natte omstandigheden daarbij

Figuur 3.3. Begrenzing van BMP-telgebied 2261 - Ketelmeer-Oost.

Impressie van telgebied Ketelmeer-Oost en bijzonder gebouwd futennest. Foto: Symen Deuzeman

aanwezig waren. 2020 was overigens wel een topjaar voor de Waterral (n=8).

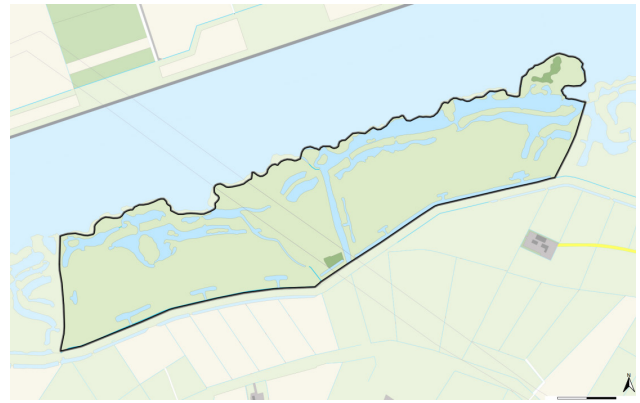
Andere moerasvogels deden het ook relatief goed. Met name het aantal territoria van de Snor valt op met het op één na hoogste aantal in de reeks (n=18). Blauwborst (n=12) had echter een opvallend mager jaar, gemiddeld worden er jaarlijks tussen de 15-20 vastgesteld. Rietzanger (n=50), Sprinkhaanzanger (n=7) en Bosrietzanger (n=18) hadden gemiddelde aantallen.

Leuk was de vestiging van een ongepaarde man Grote Karekiet op een locatie in mooi waterriet bij het oude 'jagersbosjes' waar ze zo'n tien jaar geleden jaarlijks broedden. Sinds 2017 waren ze verdwenen bij deze locatie. Net als in het Zwarte Meer waren de aantallen van het Baardmannetje (n=27) duidelijk lager dan het gemiddelde (30-40 jaarlijks).

De Cetti's Zanger vestigde zich in 2020 voor het eerst. De soort doet het goed in het moeras van de Noordelijke Randmeren en in 2021 namen ze verder toe tot twee territoria. In het oude wilgenbos broedde zowel Havik als Buizerd succesvol. Nachtegalen doen het de laatste drie jaar weer erg goed (4-5 territoria, in 2021 zelfs 7), na eerdere afnames in de jaren 2015-18 (1-2 territoria). De Buidelmees ontbrak in 2021.

Ramsgeul - 2262

Dit gebied gelegen aan de zuidoever van het Zwarte Meer heeft een oppervlakte van 66 ha. In de winters van 2016-17 en 2017-18 is het hele plot flink aangepakt in het kader van een Life-project van Natuurmonumenten. Er zijn meerdere slenken gegraven die een open verbinding hebben met het Zwarte Meer, afwateringsloten zijn uitgediept en er is toen veel oud rietland afgeplagd. Langs de oevers van de slenken is al op veel plekken vitale water-

Figuur 3.4. Begrenzing van BMP-telgebied 2262 - Ramsgeul.

rietvegetatie teruggekomen en ook lisdoddevelden. Sinds de herinrichting is het overjarige rietland niet meer gemaaid in de wintermaanden. Het meeste plagmateriaal is op rillen terecht gekomen die verspreid in het rietland liggen. Vanaf deze hoge rillen kan het proefvlak uitstekend geteld en overzien worden. Er wordt een vaste loop- en/of vaarroute aangehouden. Die gaat over de rillen heen, langs de buitenranden van het open water, langs de afwateringsloten en over de zomerdijk. In de winter van 2020/21 is er geen riet gemaaid, waardoor het hele plot bestaat uit overjarig rietland (op een heel klein stukje zomermaaien nabij de masten na). Meest opvallend is de vestiging van een paar Zeearenden in het plot (en ook in het naastgelegen plot Zwarte Meer – transect). Het paar vestigde zich half februari en is eind juli nog steeds aanwezig. De vrouw van het paar zat vorig jaar op het Vogeleiland, maar is afgelopen winter verjaagd door een nieuwe vrouw en heeft zich in het westelijke deel van het Zwarte Meer gevestigd met een andere man. Tot

Impressie van telgebied Ramsgeul. Foto: Symen Deuzeman

nestbouw is het niet gekomen, maar de verwachting is dat dit wel gaat gebeuren, gezien de vasthoudendheid van het paar op deze locatie. Op het Vogeleiland zit het tweede paar van het Zwarte Meer bij het bestaande nest. Maar hier is niet gebroed in 2021. Opvallend is het ontbreken van Roerdompen in het plot. In 2020 waren dit er nog 2. Echter direct ten westen van het plot zat wel een Roerdomp. De Roerdomp doet het sinds de ingrepen van het Life-project erg goed in het Zwarte Meer. De aanleg van vele ondiepe slenken en het herstel van waterrietzones lijken hun vruchten te hebben afgeworpen voor Roerdompen, waarbij veel geschikt foerageerbiotoop is ontstaan. Met name eenden profiteren van de veel nattere omstandigheden, zoals Wintertaling (1), Zomertalingen (5) en Krakeenden (20). De Grauwe Gans (18) is ten opzichte van 2019 (37) iets afgenomen in 2020 en 2021. Rallen doen het sinds de herinrichting ook goed, met hoge aantallen Waterral (n=8) en Porseleinhoen (n=1). Ten opzichte van 2020 deden de overige moerasvogels het iets minder goed, maar ten opzichte van de langjarige trend zijn de aantallen meer dan gemiddeld en nog steeds hoog. In 2020 beleefden de Rietzanger (n=75) en Baardmannetje (n=37) een topjaar. In 2021 was dit iets minder, Rietzanger (n=60) en Baardmannetje (n=25). Snorren (n=15) en Sprinkhaanzangers (n=8) bleven stabiel. Net als in 2020 waren er twee mannetjes van de Grote Karekiet aanwezig in de oude reigerkolonie. Het eerste mannetje bleek een kleurring te hebben (zwart FI). Dit mannetje kreeg in 2018 een geolocator (zendertje) en werd in 2019 teruggevangen en uitgelezen. Het mannetje zit er nu voor tenminste het vierde jaar en broedde succesvol (4 uitgevlogen jongen). Het tweede mannetje bleek een Belgische ring te hebben en werd gekleurringd.

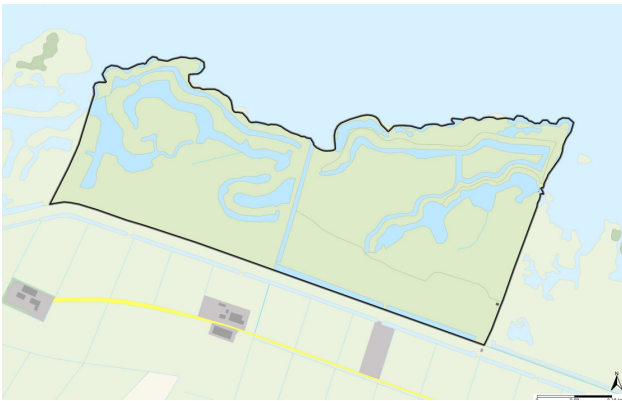
Ook dit mannetje was gepaard en had aanvankelijk 6 jongen. Hiervan zijn 5 jongen succesvol uitgevlogen. Na een aantal jaren afwezig te zijn geweest, zat er weer een Buidelmees in het plot, zelfs met nest. Roofvogels deden het goed in dit plot, waar vrij veel vrijstaande oude wilgen zijn. De Buizerd broedde succesvol in twee wilgen en de Havik bezette ook een nest in de wilg. Enkele andere leuke soorten betreffen IJsvogel (n=1), Dodaars (n=1), Nachtegaal (n=1). De Grasmus had kennelijk een goed jaar. Er werden 13 territoria vastgesteld, terwijl het maximum aantal eerder 8 was (in 2019).

Zwarte Meer -2263

Dit telgebied heeft een oppervlakte van 45 ha. Het westelijke deel van het plot is in de winter van 2017/18 flink aangepakt in het kader van het Life-project 'A Better Life for Bittern'. Het oostelijke deel van het plot diende als pilot en hier is in de winter van 2012/13 al flink ingegrepen. Er is een waaier van geulen en poelen ontstaan. Ook zijn grote delen overjarig en verruigd rietland afgeplagd, waarbij het plagsel op rillen is gezet, die nu vooral bestaan uit brandnetelruigte. Her en der slaat wilgenstruweel op. Omdat het rietland in de winter van 2019/20 niet is gemaaid, is ca. 15% van het plot geknepeld. Het rietland was niet interessant voor rietsnijders, maar door het te knepelen ontstaat er weer eenjarig rietland, dat komende winter wel weer interessant is. In september 2020 is in het westelijke deel van het plot zomermaaien toegepast op een zeer nat deel van het terrein. Dit is om biotoop voor het Porseleinhoen te bevorderen. Met name op ganzen, eenden en rallen hebben op de ingegrepen een sterke aantrekkingskracht. Het aantal Grauwe Ganzen is de laatste jaren toegenomen. Zeldzamere eendensorten ko-

Impressie telgebied Zwarte Meer. Over een aanzienlijke oppervlakte worden de buitenste waterrietkragen met een raster beschermd tegen ganzenvraat. Foto: Symen Deuzeman

Figuur 3.5. Begrenzing van BMP-telgebied 2263 - Zwarte Meer.

Figuur 3.6. Begrenzing van BMP-telgebied 2264 - Polder Binnen de Kade (Zwarte Meer - Kadoelersluis) - 2264.

men jaarlijks voor, zoals een paar Wintertalingen, Zomertaling ($n=3$) en Slobeend ($n=1$). Een Purperreiger was erg standvastig op een locatie waar deze bleef alarmeren met volle krop bij aanwezigheid van de waarnemer. Sinds 2016 is de Roerdomp hier weer jaarlijks aanwezig, in het natter geworden rietland (ontbrak in periode 2008-2015). In 2020 waren dit er twee, daarvóór en in 2021 één paar. Bijzonder was een mannetje Woudaap die aan het roepen was op 20 mei tijdens een CES-vangst op de Vogelringbaan.

Een mannetje Buidelmees bouwde een nest in een hoge wilg op de Vogelringbaan, en riep hier zeker twee weken. Hij kreeg het niet voor elkaar een vrouwtje te lokken, zodat het nest niet werd afge maakt.

De Cetti's Zanger zit sinds 2019 in het plot op de Vogelringbaan. In 2020 waren dit er twee, maar in 2021 weer één paar.

De Waterral is al jaren stabiel, sinds de ingrepen lijkt de Porseleinhoen het wat beter te doen, met in 2020 en 2021 twee roepende mannetjes.

Een mannetje Grote Karekiet zong twee weken lang aan het einde van de Vogelringbaan, maar kreeg het niet voor elkaar een vrouwtje te versieren.

De meeste moerasvogels laten een stabiel aantalsverloop zien de afgelopen paar jaar. Ten opzichte van 2020 waren dit Rietzanger $n=56$ (50 in 2020), Snor $n=17$ (18 in 2020) en Blauwborst $n=15$ (13 in 2020). Net als in het plot Ramsgeul nam het aantal Baardmannetjes hier ook af naar 23 (33 in 2020). Mogelijk heeft de strenge vorstperiode met veel sneeuw toch invloed gehad op de winteroverleving. Enkele andere leuke broedvogelsoorten waren de Dodaars $n=1$, Bruine Kiekendief $n=1$, Roodborsttapuit $n=1$, Spotvogel, $n=2$ en Nachtegaal $n=1$.

Zwarte Meer Kadoelersluis - 2264

Dit telgebied ligt aan de oostoever van het Zwarte Meer en loopt van de Kadoelersluis langs de waterrietzone van het Zwarte Meer nabij het Vogeleiland. Een behoorlijk deel van het rietland wordt jaarlijks gemaaid. Her en der blijven plukken overjarige waterrietzones staan. Eén strook is met linten afgezet en hier wordt niet gemaaid. De rietlanden liggen erg gunstig. Bij westenwind en door golfslag van scheepvaart is er sprake van veel dynamiek, waardoor het riet vaak dikke stengels heeft en in het water staat over grote oppervlakten. Hierdoor is het telgebied bijzonder aantrekkelijk voor Grote Karekieten. In 2021 werden vijf nesten gevonden, waarvan er twee mislukten door predatie en drie succesvol waren. Daarnaast werd een territorium vastgesteld van de Roerdomp, Snor en Baardmannetje ($n=3$). De Rietzanger deed het goed in dit telgebied ($n=16$), evenals de Blauwborst ($n=6$). De waterrietzones met veel lisdoddevelden zijn verder interessant voor de Dodaars ($n=1$), Fuut ($n=5$) en Zomertaling ($n=1$). De aangrenzende graslanden zijn interessant voor weidevogels, met name voor Gele Kwikstaarten ($n=3$). Ook werd er een Graspieper vastgesteld, alsmede een paar Kieviten met jongen. Langs het fietspad en in het telgebied zelf is houtige opslag aanwezig, dat interessant is voor Roodborsttapuiten ($n=3$), Spotvogel ($n=2$), Grasmus ($n=11$) en Kneu ($n=4$).

Vijflegsels van de Grote Karekiet in telgebied Zwarte Meer, Kadoelersluis. Foto: Symen Deuzeman

Gooimeerkust-West- 2265 (5192)

Dit telgebied (40 ha) wordt gekenmerkt door soorten van rietlanden, waterrietoevers en moeras. Het bestaat uit gevarieerde biotopen vanaf hogere zandgronden (oude zeeduinen) richting het lager gelegen Gooimeer. Op de hogere zandgronden komen voornamelijk wilgenstuwelen, elzen en schietwilgen voor die overgaan in rietruigte die deels wordt gemaaid, en een oeverzone van 10m breed waarvan ook delen worden gemaaid.

Er is tijdens de winterperiode in 2021 behoorlijk veel riet gemaaid ten opzichte van voorgaande jaren. Vooral de zone direct na het waterriet, dat meestal niet wordt gemaaid, is in dit jaar wel gemaaid om verruiging te voorkomen (med K. van de Berg SBB). Mogelijk is dit de oorzaak van de behoorlijke afname van Rietzanger en Snor in dit plot. Want landelijk laten deze twee soorten dit beeld niet zien vanwege een gunstige trekbeweging vanuit het zuiden naar de broedgebieden. De waterrietzone die gemiddeld 10 tot 15m breed is, wordt vooral door Fuut, eendachtige, Kleine Karekiet en Meerkoet als broedbiotoop gebruikt. Er is nog een aantal keren extra aandacht gestoken in soorten als Grote Karekiet en Woudaap, maar dit leverde helaas geen extra broedvogelsoorten op. De bos- of struweelvogels als Boomkruiper, Grote Bonte Specht, Tuinfluiter laten over het algemeen wel een toename zien. Het aandeel struweel en bos in dit plot is langzaam aan het toenemen.

Opvallend in dit plot zijn;

- De Cetti's zanger laat ten opzicht van 2020 een klein verval zien van 1 territorium. In 2020 waren er 6 territoria in dit plot terwijl er in 2021 5 territoria worden vastgesteld. Dit kan te maken hebben met uitval tijdens de strenge winterperiode in februari 2021.
- Bosrietzangers waren iets later als normaal in Nederland vanwege langdurige wind vanuit het noorden. Maar des al niet te min zijn er in dit plot

9 territoria vastgesteld. Dit is een lichte afname ten opzichte van 2020 van 3 territoria.

- De Sprinkhaanzanger laat een toename zien ten opzichte van 2020. In 2019 werd hetzelfde aantal van 4 territoria vastgesteld. De jaren erna een lichte afname tot dit jaar.
- De Rietzanger laat dit jaar een flinke terugval zien. In totaal 22 territoria terwijl dit er in 2020 43 waren. Schommelingen in dit plot komen van jaar tot jaar voor, maar de indruk is wel dat maaien van grotere stukken riet heeft geleid tot een afname van de Rietzanger in dit plot. Rietzangers houden van stukken rietland die 1 tot 2 jaar niet worden gemaaid. In 2020 worden er dan ook in de buitenste zone diverse territoria vastgesteld terwijl dit in 2021 niet het geval is.
- Ook de Snor laat een afname zien in dit plot. Afgelopen jaar is er maar 1 territoria vastgesteld in dit plot terwijl dit er in 2020 5 waren. Ook hier werd de zone direct achter het waterriet in 2020 veelvuldig gebruikt als broedbiotoop.
- Net als 2020 wederom 5 territoria van Blauwborst. Over de jaren zien we jaarlijkse schommelingen tussen de 2 en 8 territoria.
- Waterral is binnen de datumgrenzen niet als broedvogel waargenomen dit jaar. Vorige jaar waren er 3 territoria.
- De Fuut is ten opzichte van vorig jaar min of meer stabiel gebleven. Uiteindelijk werden er in dit plot 13 territoria vastgesteld, dit is er 1 meer als in 2020. In 2019 werd het hoogst aantal van 15 territoria geteld.
- Ook dit jaar geen territorium van Dodaars, dit ten opzichte van 2017, 2018 en 2019.
- Wel is er voor het eerste jaar een territorium van Spotvogel vastgesteld in het bos ten westen van Oud Valkeveen. Een zingend individu op 9 juni maakte dit tot een territorium.
- De Grote Bonte Specht is in dit plot beter vertegenwoordigd ten opzichte van voorgaande jaren.

Figuur 3.7. en 3.8. Begrenzing van BMP telgebied 2265 - Gooimeerkust-West (links) en het deelgebied (5192) daarin waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Impressie telgebieden Gooimeerkust-West, waarin het gemaaide rietland te zien is, en Rietzanger. Foto: Jelle Abma

Uiteindelijk worden er 3 territoria vastgesteld, al hoewel deze territoria mogelijk ook in het bos aangrenzend aan het plot zouden kunnen liggen.

- Soorten die een gelijk zijn gebleven t.o.v. andere jaren, of geen noemenswaardige stijging of daling zijn: Baardman(2), Bergeend(1), Buizerd(1), Grauwe gans(3), Koekoek(2), Krakeend(1), Nachtegaal(2), Roodborsttapuit(3), Graspieper (3) en Witte Kwikstaart (2).

Gooimeerkust-West –sub BMP-E - 5192

De vijf extra soorten: Meerkoet, Wilde Eend, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors zijn alleen in het deelgebied geteld.

- De Kleine Karekiet laat een toename zien in dit deelplot. Afgelopen jaar zijn er totaal 70 territoria vastgesteld, dit ten opzichte van 52 in 2020 en 64 in 2019. In 2017 werd het hoogste (94) aantal vastgesteld. De Kleine Karekiet heeft wellicht mede door de latere aankomst datum weinig last gehad van het grotere areaal aan gemaaid rietland. De waterrietstrook in combinatie met het gemaaide rietland werd optimaal gebruikt door de Kleine Karekiet
- De Rietgors laat wederom een behoorlijke afname zien met 8 territoria t.o.v. 2020. Afgelopen jaar worden er in totaal maar 13 territoria vastgesteld terwijl dit er in 2020 21 waren.
- In dit deelplot werd wederom geen Waterhoen

territorium vastgesteld.

- Meerkoet laat een afname zien t.o.v. 2020 en de voorgaande jaren. Een afname van 6 territoria.
- Wilde eend is nagenoeg gelijk gebleven.

Gooimeerkust-Oost - 2266 (5193)

Dit telgebied (31,6 ha) wordt gekenmerkt door soorten van zowel bosgebied, gras- en rietlanden als waterrietoevers en moeras bekeken van zuid naar noord. Afgelopen winter is er aan de oeverzone meer riet gemaaid als andere jaren. Voornaamste doel hiervan was om verruiging van de zone net achter het waterriet tegen te gaan.

Het hooiland, wat in de nazomer gemaaid en afgevoerd wordt, heeft een groot aandeel in het plot. De meeste broedvogels van dit hooiland worden gevonden in de sloten waar overjarig rietland staat, en in wilgenstruweel dat hier langzamerhand terrein begint te winnen.

Ten westen van het hooiland begint de overgang van bos naar water bestaande uit overjarig rietland, gemaaid rietland, waterrietzone en een zone waarbij struweel wordt afgewisseld met overjarig rietland. In deze zone neemt het aandeel struweel ten opzichte van overjarig rietland steeds meer toe. Dit is terug te zien in de toename van vooral struweel vogels zoals Bosrietzanger, Cetti's zanger, Nachtegaal en Grasmus.

Tijdens de eerste 3 ronden is het terrein vrij toegan-

Figuur 3.9 en 3.10. Begrenzing van BMP-telgebied 2266 - Gooimeerkust-Oost (links) en het deelgebied (5193) daarin waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

kelijk via de gemaaide banen in de oeverzone. De laatste ronden staat het riet 2m hoog dus is het minder overzichtelijk dan kan het beste langs de buitenkant door het water worden gelopen om de broedvogels waar te nemen.

Opvallend in dit plot zijn:

- De Fuut is al 3 jaar op rij stabiel gebleven met 11 territoria.
- De Cetti's zanger lijkt na de explosieve toename vorig jaar gestabiliseerd te zijn. Een afname van 1 territorium ten opzichte van vorige jaar lijkt wellicht te komen door de strenge vorstperiode in februari 2021.
- Het aantal Rietzangers is ten opzichten van 2020 behoorlijk afgenomen. Maar het aantal van 4 territoria in dit plot komt wel overeen met de voorgaande jaren. Kennelijk was er in 2020 een gunstig biotoop voor de Rietzanger aanwezig. Opvallend hierin is wel dat er dit jaar behoorlijk veel overjarig rietland is gemaaid, terwijl de indruk bestond dat dit in 2020 een minder groot oppervlakte was ten opzichte van voorgaande jaren.
- Ook de Snor laat aan afname zien. Afgelopen voorjaar is er geen territorium vastgesteld terwijl dit er in 2020 nog 2 waren. Voorgaande jaren was dit meestal 1 territorium. Waarschijnlijk hebben de maaiwerkzaamheden in de winterperiode wel invloed gehad op de aanwezigheid van de Snor in dit plot.
- Ook de Blauwborst laat al meerdere jaren op een rij een afname zien. Het aantal territoria in 2021 blijft steken op 2, terwijl dit er in 2020 – 4 en in 2019 8 waren.
- Er zijn wel twee nieuwe soorten in dit plot aanwezig. Kievit in het hooiland die ondanks de aanwezigheid van Vos toch kuikens heeft kunnen opvoeden. En Kleine Bonte Specht in de bosrand ten noorden van de Aalberg. Het gaat wel om 1 waarneming van een baltsend individu op 24 maart, maar dit was voldoende om een territorium vast te stellen.
- De bosvogels zoals Grote Bonte Specht, Boomklever, Boomkruiper, Appelvink laten een redelijk stabiel beeld zien met her en der wat schommelingen tussen jaren.

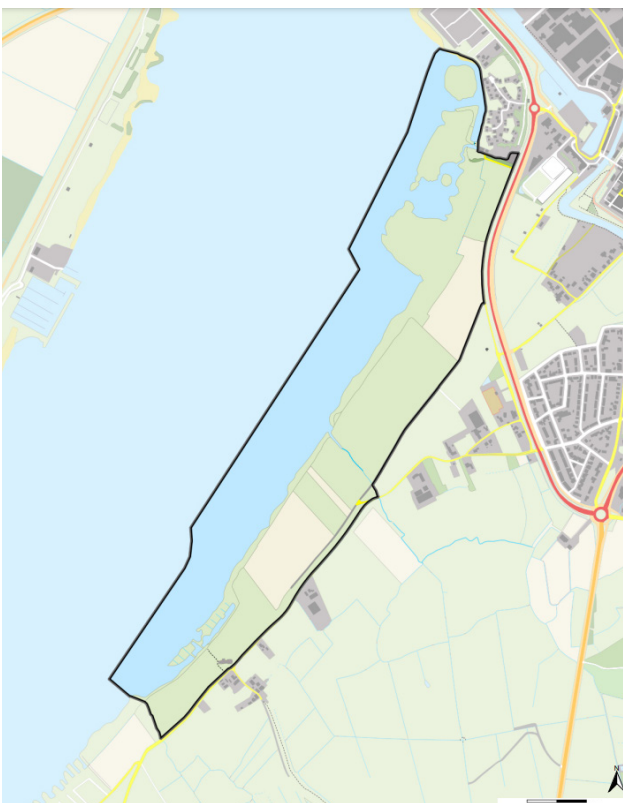
Impressie telgebieden Gooimeerkust-Oost. Foto: Jelle Abma

- De Baardman is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. De Baardman wordt dan ook voornamelijk in de waterrietzone gevonden, waar geen maaiactiviteiten zijn geweest.
- Afwezigheid van Dodaars, Waterral, Snor is best opvallend te noemen.

Gooimeerkust-oost, sub BMP-E - 5193

De vijf extra soorten: Meerkoet, Wilde Eend, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors zijn alleen in het deelgebied geteld.

- Alle bovengenoemde soorten, behalve de Waterhoen, laten een afname zien.
- De Waterhoen is al 3 jaar op rij stabiel op 1 territorium.
- De Kleine Karekiet laat ten opzichte van 2020 best een grote afname zien van 11 territoria. In het licht van 2019, 2016 en 2015 valt het totaal aantal van 44 territoria in 2021 nog best mee. De meest waarschijnlijke oorzaak voor de afname ten zichten van 2020 is toch ook het beperkt aanwezige overjarig riet wat geschikt broedbiotoop voor Kleine Karekiet is.
- Ook de Rietgors laat een forse afname zien. Het is zelf het laagste aantal in de 21 jaar waarin dit plot gemonitord wordt. Het totaal aantal komt in 2021 op 12 territoria. Meest waarschijnlijke oorzaak is het afgenomen geschikt broedbiotoop door maaiwerkzaamheden in de winterperiode.

Figuur 3.11. Begrenzing van BMP-telgebied 2267 - Korte Waarden.

- Ook het aantal Meerkoeten is t.o.v. 2020 licht afgenomen van in 2020 10 territoria naar in 2021 9 territoria. Aantallen schommelen in de reeks tussen de 5 en 15 territoria. Opvallend is wel dat Meerkoet, in tegenstelling tot andere gebieden, laat tot broeden komt. Misschien door de aanwezigheid van Vos als predator, of de aanhoudende wind afgelopen voorjaar wat behoorlijke golfslag en waterstandsverhoging tot gevolg had.

Korte Waarden - 2267

Dit telgebied, gelegen aan het Veluwemeer ten zuiden van Elburg, heeft een oppervlakte van 93 ha. Vanaf de weilandkant kan er dicht langs de rietzone worden gelopen en kan zowel de riet- en waterzone als het weiland worden overzien. Met behulp van een waadpak kan er langs de rietoever worden gelopen door het water om de moeras en rietvogels aan de buitenzijde goed in kaart te brengen. Er is een klein deel van het rietland, nabij bungalowpark Veluwestrandbad wat in de winterperiode is gemaaid. Mogelijk vanwege sneeuw of ijsgang was de buitenste rietkraag voor bijna 3 tot 5m platgeslagen of afgebroken. Ook valt er op dat er steeds meer struiken en bomen in het grotere rietveld in het noorden van het plot aanwezig zijn.

Opvallend in dit plot zijn:

- Een territorium van de Grote Karekiet in dit plot is opmerkelijk te noemen. Op 25mei werd de eerste waarneming gedaan van een zingend mannetje, waarbij ook het vrouwtje te zien was. Het mannetje was zelf met nestmateriaal aan het vliegen. Op 15 juni werd het mannetje nogmaals gehoord vanaf het water op nagenoeg dezelfde locatie. Het territorium werd daarmee officieel.
- De Baardman laat met een totaal aantal van 6 territoria een behoorlijke terugval zien ten opzichte van de voorgaande 2 jaar. Een halvering ten opzichte van 2020. DE aantallen schommelen wel van jaar tot jaar. Maar vanaf 2017 leek het aantal stabiel hoog te zijn. Mogelijk dat de zone van platgeslagen riet hiermee verband heeft.
- Blauwborst laat een verdubbeling zien ten opzichten van 2020. Van 6 naar 12 territoria in 2021. Het aantal Blauwborsten is in de afgelopen jaren nog niet zo hoog geweest.
- Ook de Rietzanger laat een toename zien van 19 territoria tussen 2020 en 2021. Het aantal Rietzangers in dit plot is nog niet zo hoog geweest in de meetreeks.
- Kleine Karekiet en Rietgors zijn beide in dit plot afgenomen. Voor de Rietgors, met 13 territoria, geldt dat dit het laagste aantal is in de meetreeks. In 2000 werden er ook 13 territoria geteld. Voor de Kleine karekiet is de afname in de reeks niet bijzonder aangezien er de laatste 6 jaar schomme-

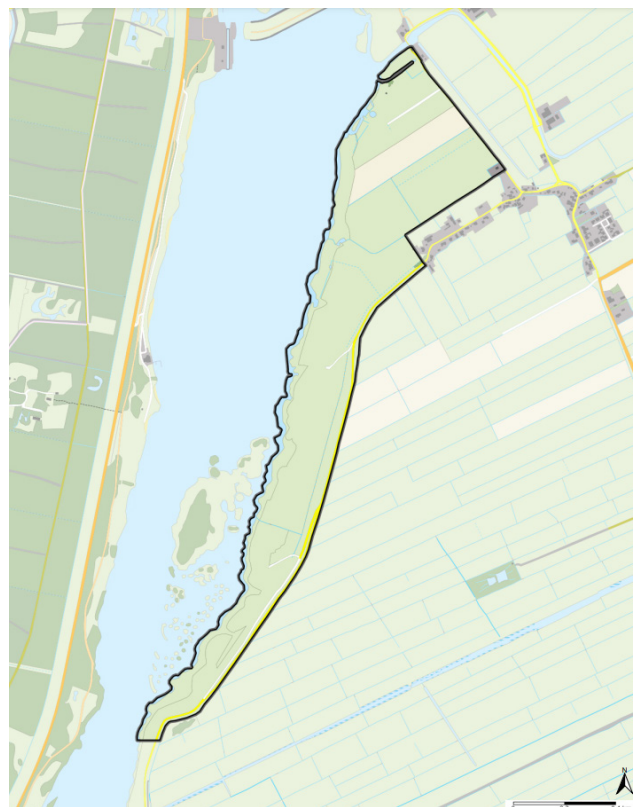
Platgeslagen riet en Rietgors in de korte waarden. Foto: Jelle Abma

lingen in aantallen tussen de 60 en 85 territoria voorkomen.

- Sprinkhaanzanger is, net als de Snor met 1 territorium toegenomen tussen 2020 en 2021. Terwijl de Bosrietzanger met 1 territorium is afgenomen.
- Cetti's zanger is dit jaar afwezig. Waarschijnlijk heeft de strenge vorstperiode in feb 2021 invloed gehad op deze broedvogel.
- Ook de Roerdomp is, ten opzichte van vorig jaar, in 2021 afwezig.
- Voor de Watervogels geldt dat vooral de Fuut in aantal is afgenomen. Zoals eerder vermeld was een groot deel van de buitenste rietzone mogelijk ongeschikt als broedgebied ook voor de Fuut.
- Krooneend, Knobbelzwaan, Wilde Eend en Waterral laten in dit plot een lichte achteruitgang zien.
- Meerkoet, Kuifeend, Tafeleend, Krakeend en Bergeend laten een toename zien in aantallen ten opzichte van 2020.
- De Bruine Kiekendief is na 2 jaar afwezigheid weer terug als broedvogel met 1 territorium.
- Voor de weide en akkervogels geldt dat de Kievit gelijk is gebleven met voorgaande jaar. De Scholekster laat een toename van 2 territoria zien. De Tureluur is afgenomen met 1 territorium ten opzichte van 2020. Naast de maisakker in het zuidelijk deel van het plot, is ook het gemaaide rietland in het noorden van het plot in trek als broedgebied voor Kievit, Tureluur maar ook Scholekster.
- De Kleine plevier op de akkers is wel aanwezig voor kortere tijd, maar heeft onvoldoende waarnemingen binnen de datumgrenzen om als broedvogel te worden vastgesteld.
- Aan de randen van de akkers en tussen rietland en akkers worden in totaal 5 territoria van Grasmussen vastgesteld. Dit is een toename ten opzichte van voorgaande jaar.

Kampernieuwstad - 2268

Dit telgebied, gelegen aan het Drontermeer ten zuiden van Kampen heeft een oppervlakte van 77 ha. In het de winterperiode wordt een deel van het rietland gemaaid, waardoor de oever in de eerste maanden van het voorjaar goed te bereiken is. Hierdoor kan er een goed beeld worden gemaakt van zowel de broedvogels van het rietland, water en de gras- en akkerlanden. Later in het seizoen is het moeilijker te bereiken en te overzien. Vanaf het water met behulp van een waadpak is dan de beste methode om de oe-

Figuur 3.12. Begrenzing van BMP-telgebied 2268 - Kampernieuwstad.

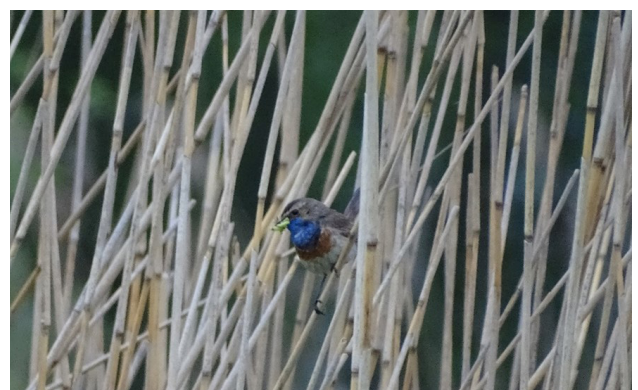
verzone en rietzone in kaart te brengen.

Opvallend in dit plot zijn:

- Paapje met 1 territorium aanwezig in dit plot. Er worden meerdere waarnemingen gedaan buiten de datumgrens in eerste week van mei. Echter op 28 mei wordt er in een van de graslanden een baltsend mannetje waargenomen. Deze waarneming maakt het territorium dat na 2005 en 2006 niet meer voorkwam. Dit deel van het grasland was al voor 15 juni gemaaid waardoor dit baltsende Paapje later niet meer is waargenomen. Ongepaard en dus ook geen succes. Aanbeveling voor deze soort is om wellicht in de toekomst graslanden waar baltsende Paapjes worden waargenomen later te maaien.
- Het ontbreken van zowel Dodaars als Roodhalsfuut is opvallend te noemen. De laatste soort is door R. Foppen ten zuiden van het plot op het Drontermeer nog wel gehoord op 2 mei en gezien op 28 mei. Dit was ver buiten de locatie die al 4 jaar op rij werd gebruikt. Oorzaak hiervoor is niet duidelijk. Mogelijk een verandering in broedbiotoop, denkende aan een raster ter bescherming van vraat van de rietoever.
- Zowel de Roerdomp als de Bruine Kiekendief zijn ook dit jaar weer met 1 territorium vertegenwoordigd. Op 28 mei werd er een nest van Bruine

Kiekendief gevonden met in totaal 5 eieren.

- Meerkoet en Waterhoen laten een lichte toename zien, terwijl de Waterral dit jaar geheel ontbreekt. Ook de Fuut laat in dit plot een afname met 5 territoria zien ten opzichte van 2020.
- De Baardman (2) laat een behoorlijk teruggang zien. In 2012 werd eenzelfde aantal geteld. In de tussentijd lagen de aantallen hoger tot maximaal 9 territoria.
- Kleine Karekiet (103) – Wederom opvallend hoog aantal t.o.v. voorgaande 3 jaar. In 2017 werden er hogere aantallen geteld (107). Oorzaak hiervoor is niet duidelijk.
- De Rietzanger, Blauwborst en Snor laten in het plot een toename zien. Rietzanger nam ten opzichte van 2020 toe met 12 territoria, Snor en Blauwborst beide met 1 territorium.
- Sprinkhaanzager en Bosrietzanger laten allebei een lichte achteruitgang zien in dit plot.
- Het aantal bezette Huiswaluwnesten (13) is weer behoorlijk lager als andere jaren. Het zou kunnen dat het aantal na laatste ronde nog is toegenomen.
- Voor akker en weidevogels is dit plot minder geschikt. Kievit (2) is ten opzichten van vorig jaar afgenomen, waarbij het maximum aantal van 29 in 2003 werd geteld. Geen Scholekster en of Tureluur meer aanwezig. Wel 1 territorium van Gele Kwikstaart op een van de maisakkers noor-

Impressie van telgebied Kampernieuwstad, baltsend Paapje en Blauwborst met voedsel. Foto's: Jelle Abma

delijk in het plot.

- Roodborsttapuit en Kneu laten beide een lichte afname zien, terwijl Grasmus een lichte toename laat zien.

Andere waarnemingen:

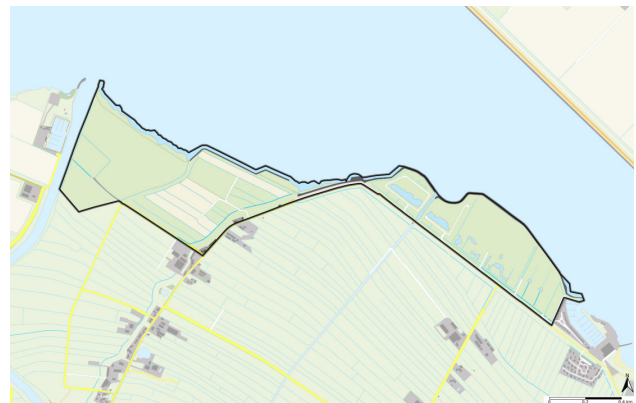
- Zowel Visarend als Zeearend (subadult) jagend op 28mei net buiten plot.
- Wielewaal roepend op 25juni vanaf het grotere eiland ten westen van het plot
- Ook dit jaar weer een Purperreiger vanuit Wilgenstruweel nabij boothuis. Dit was op 28mei en betrof waarschijnlijk een slaaplocatie van dit individu. Er is namelijk geen broedpoging geconstateerd.

Eempolder-oost - 2287

Dit telgebied (93,5 ha) bestaat uit buitendijkse rietlanden en een strook met graslanden en plasjes in het waterwingebied tussen de Eemmondning en Bunschoten. Bij aanvang van dit monitoringsjaar werden we geconfronteerd met werkzaamheden aan de Eemdijk. Het was moeilijk het plot te bereiken omdat de toegang was afgesloten. Maar met enig kunst en vliegwerk lukte het om alle bezoeken te brengen. Mogelijk in het kader van deze werkzaamheden was een groot deel van de rietkraag in het oostelijk deel van het plot vergraven. De buitenste zone (waterriet) is blijven staan maar al het overjarig rietland was min of meer weggegraven en verwerkt in het aanliggende perceel. Het westelijk deel van het plot, wat in eigendom is van waterbedrijf Vitens, bestaat voornamelijk uit graslanden met waterpartijen. Langs deze waterpartijen of plassen zijn in de loop van de jaren steeds meer rietoevers ontstaan waar rietvogels, als Kleine Karekiet, Rietzanger en Rietgors goed vertegenwoordigd zijn. De weidevogelsoorten namen in dit plot al jaren af, waarbij sommige soorten een stabiliteit laten zien. De soorten Grutto, Tureluur en Scholekster zijn stabiel gebleven

Impressie van telgebied Eempolder-Oost. Foto's: Jelle Abma

Figuur 3.13. Begrenzing van BMP-telgebied 2287 - Eempolder-oost.

terwijl de Kievit nog steeds aan het afnemen is. De meeste weidevogelsoorten broeden in het westelijk deel van het plot. Dit kruiden en structuurrijk grasland is meer geschikt dan het oostelijk deel waar bijna geen weidevogels meer broeden. Kanttekening bij het beheer van de graslanden is dat er voor weidevogels te hoge dichtheden aan vee worden ingeschaard op een te vroeg tijdstip.

Opvallend in dit plot zijn:

- Soorten van het de waterrietzone zoals Fuut, Meerkoet, Waterhoen, Waterral maar ook de Kleine Karekiet zijn toegenomen. Voor de Fuut en Meerkoet is dit niet geheel duidelijk, alhoewel het rietveld ten noordwesten van Jachthaven Nieuwboer een kolonie van Futen aanwezig waren die waarschijnlijk in het verleden niet geteld zijn. Voor de Waterral, Waterhoen en Kleine Karekiet heeft het toegenomen rietland rond de plassen een positief effect.
- Ook voor de rietvogels als Rietzanger, Snor, Blauwborst, Bosrietzanger en daarmee ook de Koekoek heeft de toename van de rietvegetatie rond plassen een positief effect. Alle soorten laten

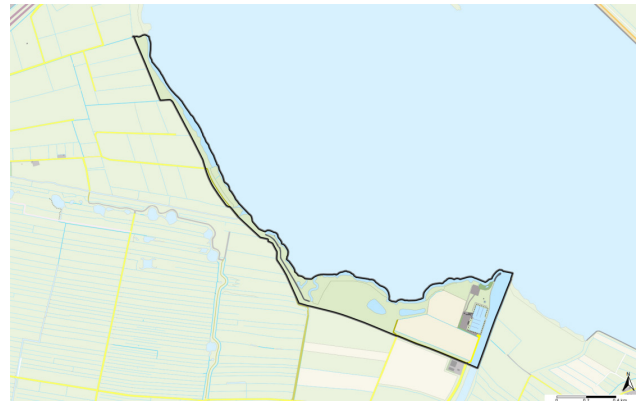
hier een duidelijk toename zien de afgelopen 2 jaar. Wel is het zo dat er in de loop van de jaren steeds meer opgaande begroeiing van boomsoorten in de rietlanden zijn gekomen.

- Opvallend was de kortstondige aanwezigheid van een Grote Karekiet op 8 en 11 juni, die op twee locaties aan het zingen was. Het waren niet genoeg waarnemingen een territorium vast te stellen. De zanglocatie aan het Eemmeer net ten noordwesten van Jachthaven Nieuwboer is geschikt biotoop. De tweede zanglocatie net onder de Eemdijk op een eilandje in een van de plasjes, was bijzonder te noemen.
- Ook de roofvogels zoals Buizerd, Ekster en Zwarte kraai laten een toename of stabiliteit zien.
- Met 2 territoria is de Kleine Plevier weer terug in dit plot. Het afgraven van de rietzone leek uitermate geschikt voor de Kleine Plevieren om zich te vestigen. Ook een territorium op de plek waar de afgegraven grond verwerkt is om het perceel op te hogen.
- De Bontbekplevier daarentegen is in 2021 niet als broedvogel vastgesteld, terwijl die voorgaande jaren nog wel als broedvogel aanwezig was.
- Ook de Gele Kwikstaart is na 4 jaar weer terug met 4 territoria.
- Zoals aan het begin vermeld, namen de meeste weidevogelsoorten al jaren af. Zelfs de Grauwe Gans laat deze trend zien. De soorten Grutto, Tureluur en Scholekster zijn stabiel gebleven terwijl de Kievit nog steeds aan het afnemen is. De Wilde Eend laat een lichte stijging zien ten opzichte van 2 jaar terwijl de Krakeend een daling in dit plot laat zien. Ook de Slobeend laat een daling ten opzichte van 2 jaar geleden zien.

Eempolder Maatpolder-Buitendijks - 2288

Dit 63,5 ha grote telgebied is grofweg gelegen tussen de A27 en Eemmondning. Het wordt gekenmerkt door soorten van graslanden, van rietlanden en oeverzones. Afgelopen jaar is er veel veranderd in dit plot. Een van de twee meertjes is dichtgemaakt met grond om het geschikter te maken voor weidevogels. Er zijn een aantal sloten gegraven en er ligt een dijkje tussen de graslanden en de rietlanden die aan het Eemmeer liggen. Dit om water in de graslanden blijvend te verhogen. De werkzaamheden waren nog niet af en konden vanwege het broedseizoen niet worden afgerond. Hierdoor was het gebied nog niet optimaal voor de bedoelde weidevogels. Pionierssoorten als Kievit, Bontbekplevier en Kleine Plevier hebben dit gebied al vrij snel ontdekt.

Vanwege COVID kon er geen drijfjacht op vos in de rietlanden worden georganiseerd door Natuurmonumenten (med. H. Valkema). De angst bestond dat de vos zich in de rietlanden schuil kon houden en in het voorjaar de Eempolder in zou trek-

Figuur 3.14. Begrenzing van BMP-telgebied 2288 - Eempolder/ Maatpolder-Buitendijks.

ken. Hierdoor is er voor gekozen om meer rietland in de winter te maaien dan andere jaren om het ongeschikt te maken voor o.a. de vos. Dit heeft er wel toe geleid dat soorten als Roerdomp en Waterral dit jaar niet zijn vastgesteld. Soorten als Rietzanger, Kleine Karekiet en Bosrietzanger laten geen echt achteruitgang zien door de extra maaiactiviteiten. De Rietgors, Snor en Sprinkhaanzanger laten wel een achteruitgang zien.

Opvallend in dit plot zijn:

- De Fuut laat een behoorlijke toename zien met in totaal 40 territoria. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat er op 23 juni in de afvoersloot/kreek van het Eempolder gemaal 21 nesten van futen werden waargenomen, omdat dit vanaf het water is geteld. Dit is andere jaren niet gedaan. Dit is waarschijnlijk een waarnemerseffect, waarbij het aantal dus mogelijk zo hoog is voor dit plot.
- Van de rietvogels laat de Baardman een achteruitgang zien van 2 territoria in 2019 naar geen territorium in 2021. In 2017 lag dit nog op 3 territoria. De Rietzanger, Kleine Karekiet en Bosrietzanger laten alle drie een lichte toename zien. De Snor en Sprinkhaanzanger ontbreken in 2021. De Blauwborst blijft ten opzichte van 2019 stabiel maar toont een afname ten opzichte van 2017. De Rietgors laat een afname zien ten opzichte van 2017 en 2019, waarbij in 2021 het laagste aantal in de afgelopen 13 teljaren wordt vastgesteld. Totaal is 11 territoria.
- De Bruine Kiekendief heeft 2 territoria in het plot, dit is een toename ten opzichte van voorgaande jaren. Langs de zogenoemde kreek of afwatering van het Eempoldergemaal, is op 14 juni een nest aangetroffen met 3 eieren. Het tweede territorium lag in het rietland ten noorden van gemaal Gooiergracht. Hier is waargenomen dat een vrouw het rietveld in dook.
- Soorten zoals Dodaars, Roerdomp, Waterhoen en Waterral, die afhankelijk zijn van moeras/water-

Impressie van telgebied Eempolder / Maatpolder-Buitendijks. Foto: Jelle Abma

rietland, worden in 2021 niet waargenomen.

- Bij de weidevogels wisselt toe- en afname behoorlijk. De Kievit, Grutto en Tureluur zijn in de afgelopen 2 jaar afgenomen. De voorgaande periode laten deze soorten ook deze afname zien. Het aantal Kievit in 2021 was 13, terwijl dit 2 jaar geleden 15 bedroeg, er was maar 1 territorium van Grutto terwijl dit 2 jaar geleden nog 7 bedroeg en de Tureluur was aanwezig met 3 territoria terwijl dit 2 jaar geleden er 4 waren. Dit jaar heeft de afname waarschijnlijk te maken met de inrichtingsmaatregelen die niet waren afgerond voor het broedseizoen. Hierdoor ontstond een braakliggende akker die meer in trek was bij pionierssoorten als Bontbekplevier en Kleine Plevier. Totaal waren er 5 territoria van de Bontbekplevier, en 3 territoria van de Kleine Plevier aanwezig. De Scholekster laat een toename zien van 2 territoria in de afgelopen 2 jaar. Maar de 2 jaar ervoor, in 2017 waren er net als in 2021 ook 6 territoria.
- De Slobeend is in 2021 geheel afwezig als broedvogel. Voorgaande teljaren was er altijd wel een slobeend territorium aanwezig. Ook de Kluut is,

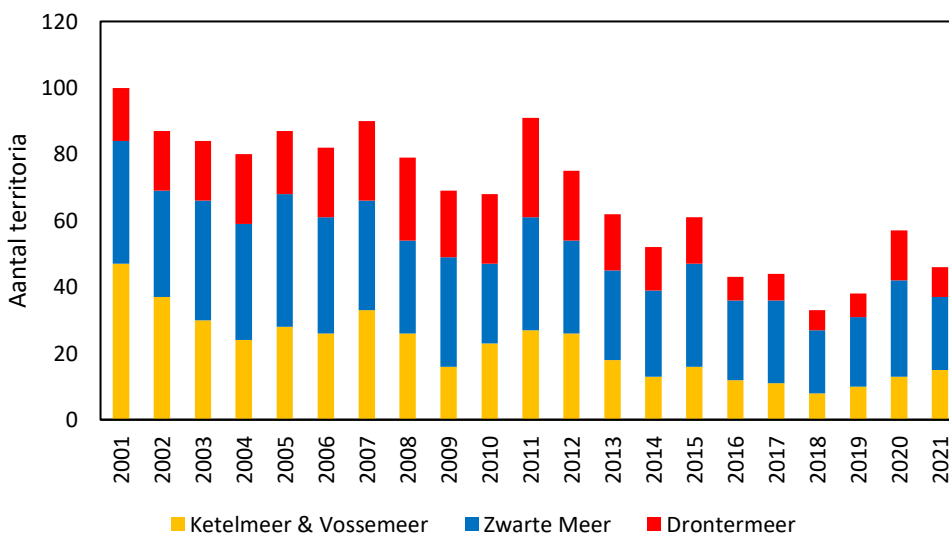
mogelijk vanwege het ontbreken van de 2de plas, niet meer als broedvogel aanwezig in 2021.

- De Gele Kwikstaart laat een behoorlijke toename zien van 3 naar 8 territoria in 2 jaar tijd. De akker waar mogelijk Luzerne wordt verbouwd wordt langdurig met rust gelaten waardoor de Gele Kwikstaart, Kievit en voor het eerst in de meetreeks ook de Kwartel (2) hun territorium vestigen.

3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren

3.2.1. Grote Karekiet

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de aantallen vastgestelde Grote Karekieten in 2021 en in voorgaande jaren. Het aantal van 46 territoria was hoger dan in de jaren 2016-2019, maar lager dan in 2020.

Figuur 3.15. de aantalsontwikkeling van de Grote Karekiet in de noordelijke Randmeren.

Tabel 3.2. Overzicht van de aantallen territoria van de Grote Karekiet in de Noordelijke Randmeren.

Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ketelmeer & Vossemeer	47	37	30	24	28	26	33	26	16	23	27	26	18	13	16	12	11	8	10	13	15
Zwarte Meer	37	32	36	35	40	35	33	28	33	24	34	28	27	26	31	24	25	19	21	29	22
Drontermeer	16	18	18	21	19	21	24	25	20	21	30	21	17	13	14	7	8	6	7	15	9
totaal	100	87	84	80	87	82	90	79	69	68	91	75	62	52	61	43	44	33	38	57	46

3.2.2. Overige zeldzame soorten

Hoewel de tellingen primair zijn gericht op Grote Karekiet, zijn tijdens de veldbezoeken ook waarnemingen van andere zeldzame soorten broedvogels genoteerd. In tabel 3.3 wordt een overzicht gegeven van de vastgestelde soorten en de aantallen territoria. Voorts is het aangegeven als de aantallen als onvolledig zijn ingeschat.

Natuurontwikkeling in het Zwarte Meer: ontwikkelingen op Snörre en Kraggenoog in 2021

In de winter en voorjaar van 2015-16 werden in het

oostelijke deel van het Zwarte Meer twee natuurontwikkelingseilanden opgespoten door RWS, ter hoogte van de Zwarte Hoek. De eilanden kregen de naam Kraggenoog en De Snörre. Het doel is om waterriet te laten ontwikkelen, dat op termijn geschikt is voor kritische moerasvogels, zoals de Grote Karekiet. Direct na de aanleg in 2016 raakten de eilanden bezet door vooral Kokmeeuwen en Visdieven en vanaf 2017 ook door de grotere meeuwen. De meeuwen broeden vooral op de basaltblokken en in de hogere vegetatie en de sterns geconcentreerd op zandige bodems met schelpjes. Met name de aantallen van de

Tabel 3.3. Vastgestelde overige zeldzame soorten broedvogels in de vier noordelijke Randmeren in 2020.

Soortnaam	Drontermeer	Ketelmeer	Vossemeer	Zwartemeer
Georde Fuut				1
Roodhalsfuut	1			
Roerdomp	3	2	1	8
Woudaap				1
Blauwe Reiger	10			
Purperreiger				2
Brandgans	>=0	2	>=0	3
Krooneend	19	4	11	8
Rosse Stekelstaart	3			
Zeearend		1		2
Bruine Kiekendief	2	5	2	6
Porseleinhoen	>=0	>=0	>=0	4
Kokmeeuw				1139
Zwartkopmeeuw				18
Stormmeeuw				1
Zilvermeeuw				13
Kleine Mantelmeeuw				19
Pontische meeuw				1
Visdief				40
Zwarte Stern	4			
IJsvogel	>=0	>=2	>=0	1
Blauwborst	26		8	
Cetti's Zanger	10	>=7	6	4
Snor	25		15	
Rietzanger	62		50	
Grote Karekiet	9	10	5	22
Baardman	6	>=27	1	>=51
Buidelmees		>=4		3
Wielewaal	1	1		

In 2021 werd een voorlopig maximaal aantal Kokmeeuwen geteld, vooral op eiland De Snörre, 9 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Kokmeeuw namen in rap tempo toe, met topaantallen van ruim 800 nesten in 2018 en 2019 met daarna een lichte afname in 2020 van 521 nesten.

In 2021 heeft op 9 juni een integrale nestentelling plaatsgevonden. Kokmeeuwen namen op beide eilanden weer toe. Er werd zelfs een voorlopig maximum (N=1123) vastgesteld, dit was eerder 832 in 2018. Met name op eiland De Snörre lagen zeer veel nesten, veelal met eieren en kleine jongen.

Het aantal Zwartkopmeeuwen nam iets af ten opzichte van 2020 (van 23 naar 18), maar ten opzichte van de periode 2016-2019 is sprake van een toename. Op beide eilanden broeden sinds 2017 de Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw. In 2021 namen ze iets af ten opzichte van de periode 2018-2020. Op eiland Kraggenoog zat voor het eerst ook een Pontische Meeuw, maar tijdens de telling kon hiervan geen zeker nest worden gevonden. Pontische Meeuwen nemen de laatste jaren toe als broedvogel in onder andere het Markermeer bij Lelystad en op de Kreupel in het IJsselmeer.

De Visdief neemt sinds 2018 af en verdween in 2019 van eiland De Snörre en verplaatste richting eiland Kraggenoog. Ten opzichte van 2020 (N=31) werden

iets meer nesten geteld in 2021 (N=40).

Net als in 2020 hingen er Geoorde Futen rond de meeuwenkolonie van eiland De Snörre, ditmaal één paar. Het is bekend dat Geoorde Futen vaker rond meeuwenkolonies tot broeden komen.

Er was geen sprake van een toename van het aantal broedende ganzen op beide eilanden. De Grauwe Gans nam zelfs iets af. Hiervan werden uitsluitend paren geteld met uitgevlogen jongen. Van de Brandgans en Nijlgans werden nesten gevonden met eieren, deze bleven nagenoeg stabiel.

Op beide eilanden komen behoorlijk veel broedende eenden voor, met name Kuifeenden, Krakeenden en Tafeleenden. In 2021 waren de aantallen op eiland De Snörre duidelijk iets minder, mogelijk vanwege de enorme dichtheid aan nesten van Kokmeeuwen (?).

Op eiland De Snörre en voor het eerst ook op Kraggenoog broeden enkele paren Krooneenden. Er is nauwelijks sprake van waterriet (-ontwikkeling) langs de randen van beide eilanden. Er werd dit jaar geen territoria vastgesteld van moerasvogels tijdens de integrale telling op 9 juni.

Jonge Zwartkopmeeuwen op eiland De Snörre, 9 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Tabel 3.4. Totalen per eiland in de periode 2016-2021.

Kraggenoog	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Brandgans	0	1	1	1	2	1
Grauwe Gans	0	2	2	5	6	4
Knobbelzwaan	0	0	0	0	1	1
Nijlgans	0	0	4	2	2	3
Krooneend	0	0	0	0	0	1
Kuifeend	0	1	2	7	14	12
Krakeend	1	0	1	1	4	4
Wilde Eend	0	1	0	0	0	0
Tafeleend	0	2	3	5	4	2
Kleine Mantelmeeuw	0	5	23	17	18	9
Zilvermeeuw	0	0	1	5	9	10
Pontische Meeuw	0	0	0	0	0	1
Kokmeeuw	74	17	0	229	123	165
Zwartkopmeeuw	0	0	0	3	5	5
Stormmeeuw	0	0	2	1	1	0
Visdief	12	8	1	48	31	40
Tureluur	3	1	2	1	1	1
Bontbekplevier	3	2	0	0	0	0
Kleine Plevier	5	1	1	1	0	0
Kluut	2	5	0	1	0	0
Scholekster	1	1	2	1	0	1
Meerkoet	0	1	2	4	2	1
Gele Kwikstaart	0	1	0	0	0	0
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	2	1
Kleine Karekiet	0	1	0	2	2	0
Rietgors	0	0	0	1	1	0
De Snörre	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Knobbelzwaan	0	0	0	1	1	1
Brandgans	0	0	0	2	2	2
Grauwe Gans	1	1	4	14	9	6
Nijlgans	0	0	6	5	4	2
Krakeend	0	0	1	1	3	2
Wilde Eend	0	0	0	2	1	0
Krooneend	0	0	1	2	2	2
Tafeleend	2	3	3	7	10	5
Kuifeend	0	1	4	5	7	3
Georde Fuut	0	0	0	0	2	1
Meerkoet	0	0	0	2	4	2
Kleine Mantelmeeuw	2	5	6	10	12	9
Zilvermeeuw	0	2	1	3	5	3
Kokmeeuw	90	686	832	618	398	958
Zwartkopmeeuw	0	4	4	4	18	13
Stormmeeuw	0	0	1	0	0	1
Visdief	6	59	72	0	0	0
Tureluur	2	1	0	0	0	0
Bontbekplevier	2	2	0	1	1	0
Kleine Plevier	1	1	0	1	0	0
Kluut	1	1	0	0	0	0
Scholekster	1	3	1	1	1	0
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	1	0

Er is nauwelijks sprake van geschikte rietzones voor moerasvogels op beide eilanden, Kraggenoog, 9 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Op de drijvende rietmatten van kunstwerk Pier en Horizon vlakbij de Meeuweneilanden zaten ook duidelijk meer Kokmeeuwen dan in de jaren ervoor (van 2 in 2020 naar 16 nesten in 2021), 9 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

4. Evaluatie

In 2021 zijn broedvogeltellingen uitgevoerd in 12 BMP-telgebieden langs de Randmeren en de Maas, en daarnaast zijn tellingen uitgevoerd van Grote

Karekieten en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. De uitvoering van de tellingen is goed verlopen.

Referenties

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

DE JONG A., BOELE A. & TROOST G. 2018. IJsvogelstand krijgt geweldige klap. <https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/ijsvogelstand-krijgt-geweldige-klap>

VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

In opdracht van:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

